

Eksamen i LAT1001 Innføring i latin I, høsten 2019
4. desember (4 timer)

Alle spørsmål skal besvares. Ingen hjelpemidler er tillatt.

Læringsmål (nummerert her)

1. du kjenner latinsk uttale og kan lese latinsk prosa høyt
2. du kjenner ordklassene og har tilegnet deg den grunnleggende formlæren, det vil si at du er fortrolig med bøyning av substantiv, adjektiv og pronomen, og av de fleste verbformene
3. du kan analysere setninger på norsk og latin
4. du har tilegnet deg de grunnleggende delene av setningslæren
5. du behersker et grunnleggende ordforråd
6. du kan oversette pensumtekstene fra latin til norsk uten hjelpemidler
7. du kan oversette enkle setninger fra norsk til latin

Oppgave I. Oversett til norsk de to latinske tekstene

Oppgave I prøver kandidaten i læringsmål 6, men samtidig også i målene 2, 3, 4 og 5.

Kriterier for oversettelsene:

- Besvarelsen gir mening
- Besvarelsen viser forståelse for den enkelte setningens struktur ved gjengivelse på rimelig vis
- Formlæren er innlært og brukt ved bl.a. gjengivelse av entall med entall, presens med presens o.l. (der det ikke er grunn til noe annet)
- Forekomster av akkusativ med infinitiv er gjengitt på rimelig vis
- Forekomster av konjunktiv er gjengitt på rimelig vis
- Forståelse av kasusbruk

Oppgave 1. Oversett til norsk de to latinske tekstene

Tekst A

De veteráno forti

Veteránus, cum iudícium habéret, intélligens se in perículo gravi esse, accéssit in público ad Augústum rogavítque ut sibi adésset: "Fortis tum fui," inquit, "ínnocens nunc sum: ades mihi, Caesar!"

Ille ex circumstántibus advocátum elégit, quem veteráno dedit ut ei adésset. Exclamávit ingénti voce veteránus, cicatríces magnas detégens: "At non ego, Caesar, cum tu in perículo gravi esses Actíaco bello, vicárium rogávi, sed pro te ipse pugnávi et pugnans has cicatríces ingéntes accépi. Erúbuit Augústus venítque ipse advocátus in iudícium, ut veteráno monstráret, se neque arrogántem neque ingrátum esse.

Om en tapper veteran

En veteran forsto da han skulle for retten at han var i alvorlig fare og gikk til Augustus i det offentlige rom og ba ham om å hjelpe ham: "Dengang var jeg tapper", sa han, "nå er jeg uskyldig. Hjelp meg, Caesar!"

Han (Augustus) valgte blant de omkringstående en forsvarer som han ga veteranen for at han skulle hjelpe ham. Veteranen ropte ut med høy stemme, idet han viste fram store arr: "Men jeg, Caesar, da du var i stor fare i krigen ved Actium, ba ikke om en vikar, men kjempet selv for deg, og i kamp fikk jeg disse svære arrene."

Augustus rødmet og kom selv som forsvarer i retten, for å vise veteranen at han verken var arrogant eller utakknemlig.

Tekst B

Elefanter krysser en elv

Hannibal var på reise gjennom Gallia mot Italia. I hans følge var også elefanter. Da de kom til elven Rhône, ville ikke elefantene gå ut i vannet, og forskjellige forslag kom opp.

Lívius eos flumen hoc modo transgréssos esse arbitrátur:

Mílites ratem unam, ducéntos pedes longam, quinquagínta latam, in flumen traxérunt et vínculis validíssimis in ripa religavérunt. Áltera ratis, aequé lata, longa pedes centum, áddita est. Tum terra iniécta est, ita ut elephánti velut per solum sine timóre ingrederéntur.

Féminae praegrediebántur, mares eas sequebántur. Cum autem per stábilem ratem in minórem pervénerant, haec a návibus ad álteram ripam pertrahebátur. Sic elephánti transgréssi sunt neque ullus eórum mórtuus est.

Hánnibal deínde exércitum hortátus est, ut per Alpes in Itáliam proficiscerétur. Exércitus per Alpes proféctus est, sed nonnúlli elephánti ibi mórtui sunt. Quis autem mirátur, elephántos per nivem proficísci non posse?

Livius mener at de kom over elva på denne måten:

Soldater trakk én flåte, to hundre fot lang, femti (fot) bred, ut i elva og festet den til bredden med kraftige lenker. En annen flåte, like bred og hundre fot lang, ble lagt til. Så ble jord kastet på, slik at elefantene kunne gå ombord uten frykt, liksom over fast grunn.

Hunndyrene gikk foran, hannene fulgte dem. Men da de kom over den stabile flåten og til den minste, ble denne trukket av skip til den andre bredden. Slik kom elefantene over, og ikke noen av dem døde.

Hannibal oppmuntret deretter hæren til å reise over Alpene til Italia. Hæren dro over Alpene, men noen elefanter døde der. Men hvem undrer seg over at elefanter ikke kan reise gjennom snø?

Oppgave 2 Verb

A. Hvilke verbformer er dette (i tekst B):

est: presens indikativ 3. pers. sg

sequebantur: imperfektum indikativ av deponent verb, 3. pers. pl

pervenerant: pluskvamperfektum indikativ, 3. pers. pl

B. Hvordan er de tre verbformene brukt (se understrekede former i tekst B)?

est: som hjelpeverb til *iniecta* i perfektum passiv

sequebantur: som verbal til subjektet *mares*; imperfektum om varighet i fortid

pervenerant: som verbal; subjektet er forstått fra det foregående: *feminae + mares*; pluskvamperfektum fordi handlingen går forut for hovedsetningens handling, som også står i fortid (imperfektum)

C. Nevn de tre verbene a verbo.

esse – sum – fui

~~sequi – sequor – secutus sum~~

pervenire – pervenio – perveni – perventum

Oppgave 3 Bøyning av verb

Bøy *dare* i følgende former:

1. presens indikativ aktiv

2. imperfektum indikativ aktiv
3. imperfektum konjunktiv passiv
4. perfektum indikativ aktiv
5. pluskvamperfektum konjunktiv passiv

1	2	3	4	5
do	dabam	darer	dedi	datus -a -um essem
das	dabas	dareris	dedisti	" esses
dat	dabat	daretur	dedit	" esset
damus	dabamus	daremur	dedimus	dati -ae -a essemus
datis	dabatis	daremini	dedistis	" essetis
dant	dabant	darentur	dederunt	" essent

Oppgave 4 Bøyning av pronomen

Bøy i entall og flertall, alle kjønn, alle kasus:

– relativpronomenet *qui*

	M.	F.	N.
Entall			
Nom.	<i>qui</i>	<i>quae</i>	<i>quod</i>
Akk.	<i>quem</i>	<i>quam</i>	<i>quod</i>
Gen.	<i>cuius</i>	<i>cuius</i>	<i>cuius</i>
Dat.	<i>cui</i>	<i>cui</i>	<i>cui</i>
Abl.	<i>quo</i>	<i>qua</i>	<i>quo</i>
Flertall			
Nom.	<i>qui</i>	<i>quae</i>	<i>quae</i>
Akk.	<i>quos</i>	<i>quas</i>	<i>quae</i>
Gen.	<i>quorum</i>	<i>quarum</i>	<i>quorum</i>
Dat.	<i>quibus</i>	<i>quibus</i>	<i>quibus</i>
Abl.	<i>quibus</i>	<i>quibus</i>	<i>quibus</i>

Oppgave 5 Substantiv, adjektiv

Kommenter *ingenti voce* i tekst A:

1. **ordklasse(r):** *ingenti* er adjektiv, *voce* er substantiv
2. **form:** ablativ sg f.
3. **funksjon i teksten:** adverbial (måstens ablativ)

Oppgave 6 Syntaks

Arbeid med disse to setningene:

1. ~~*Ille ex circumstantibus advocatum elegit, quem veterano dedit ut ei adesset.*~~
2. ~~*Erubuit Augustus venitque ipse advocatus in iudicium, ut veterano monstraret, se neque arrogantem neque ingratum esse.*~~

Kommenter setningene. Følgende skal være med i din kommentar:

A Bestem formen på hvert av disse verbene

- ~~**dedit:** perf. indikativ aktiv, 3. pers. sg~~
- ~~**adesset:** imperf. konjunktiv aktiv, 3. pers. sg~~

- ~~venit: perf. indikativ aktiv, 3. pers. sg (ut fra formen kunne det også vært presens)~~
- ~~esse: presens inf. aktiv~~

B Forklar hvorfor denne formen er brukt i hvert enkelt tilfelle

- ~~dedit: verbal i relativsetning; subjektet er forstått fra hovedsetningen (ille)~~
- ~~adesset: verbal i ut-setning som uttrykker hensikt~~
- ~~venit: verbal i andre del av hovedsetning; subjekt: Augustus~~
- ~~esse: verbal i akkusativ med infinitiv~~

C Bestem tall og kasus på hvert av disse ordene

- ~~circumstantibus: abl. pl~~
- ~~veterano: dativ sg~~
- ~~quem: akk. sg (m.)~~
- ~~advocatus (i setning 2): nom. sg~~
- ~~iudicium: akk. sg~~

D Forklar hvorfor denne kasusen er brukt i hvert enkelt tilfelle

- ~~circumstantibus: styrt av prep. ex~~
- ~~veterano: indirekte objekt~~
- ~~quem: direkte objekt, med korrelatet *advocatum*~~
- ~~advocatus (i setning 2): en form for apposisjon; (subjekts)predikativ bør også godtas~~
- ~~iudicium: styrt av prep. in (ved bevegelse mot noe)~~

E Bestem hovedsetningene

Ille ex circumstantibus advocatum elegit

Erubuit Augustus venitque ipse advocatus in iudicium

Den siste kan evt. deles i to.

F Bestem leddsetningene (bisetningene)

Til setning 1:

1.1 *quem veterano dedit*

1.2 *ut ei adesset*

Til setning 2:

2.1 *ut veterano monstraret,*

2.2 *se neque arrogantem neque ingratum esse.*

G Nevn hvilke typer leddsetninger det er

1.1: relativsetning

1.2: hensiktssetning

2.1: hensiktssetning (følge bør vel også godtas)

2.2: akkusativ med infinitiv

